

Tijdelijke subsidieregeling NBS living labs

Regeling van de Minister van Infrastructuur en Waterstaat van ..., nr. IENW/BSK-, houdende vaststelling van tijdelijke regels met betrekking tot de verlening van subsidie voor het vergaren van kennis over het inzetten van Nature Based Solutions in living labs (Tijdelijke subsidieregeling NBS living labs) (Kiwi-ID: 28055)

De Minister van Infrastructuur en Waterstaat,

Gelet op artikel 4, eerste en tweede lid, in samenhang met artikel 3, eerste lid, onder a, b, d en g, van de Kaderwet subsidies I en M en de artikelen 2, eerste lid, 4, 6, zesde lid, 7, derde lid, 10, tweede lid, 13, 22 en 23, derde en vijfde lid, van het Kaderbesluit subsidies I en M;

Besluit:

Hoofdstuk 1. Algemene bepalingen

Artikel 1 Begripsbepalingen

In deze regeling wordt verstaan onder:

- *algemene groepsvrijstellingsverordening*: Verordening (EU) nr. 651/2014 van de Commissie van 17 juni 2014 waarbij bepaalde categorieën steun op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag met de interne markt verenigbaar worden verklaard;
- *experimentele ontwikkeling*: experimentele ontwikkeling als bedoeld in artikel 2, onderdeel 86, van de algemene groepsvrijstellingsverordening, waarbij sprake is van het verwerven, combineren, vormgeven en gebruiken van bestaande wetenschappelijke, technologische, zakelijke en andere relevante kennis en vaardigheden, gericht op het ontwikkelen van nieuwe of verbeterde producten, procedés of diensten;
- *industrieel onderzoek*: industrieel onderzoek als bedoeld in artikel 2, onderdeel 85, van de algemene groepsvrijstellingsverordening, waarbij sprake is van planmatig of kritisch onderzoek dat is gericht op het opdoen van nieuwe kennis en vaardigheden met het oog op de ontwikkeling van nieuwe producten, procedés of diensten, of om bestaande producten, procedés of diensten aanmerkelijk te verbeteren;
- *Kaderbesluit*: Kaderbesluit subsidies I en M;
- *kennisinstelling*:
 - a. onder a, b, g of h van de bijlage van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek genoemde instelling voor hoger onderwijs en Nyenrode Business Universiteit;
 - b. andere dan door a bedoelde geheel of gedeeltelijk, meerjarig door de overheid gefinancierde onderzoeksorganisatie zonder winstoogmerk die activiteiten verricht met als doel de algemene wetenschappelijke of technische kennis uit te breiden;
 - c. geheel of gedeeltelijk, meerjarig door een andere lidstaat van de Europese Unie gefinancierde:
 - 1°. openbare instelling voor hoger onderwijs, of
 - 2°. onderzoeksorganisatie zonder winstoogmerk die activiteiten verricht met als doel de algemene wetenschappelijke en technische kennis uit te breiden;
 - d. rechtspersoon ten aanzien waarvan een instelling als bedoeld onder a, b of c direct of indirect:
 - 1°. meer dan de helft van het geplaatste kapitaal verschaft,
 - 2°. volledig aansprakelijk vennoot is, of
 - 3°. overwegende zeggenschap heeft;
 - e. onderzoeksorganisatie zonder winstoogmerk met eigen medewerkers in loondienst, die tot doel heeft via het structureel doen van eigen onderzoek en het ontwikkelen en testen van technische toepassingen door haar medewerkers, de technologische kennis op een specifiek terrein te bevorderen, die geen instelling is als bedoeld onder a tot en met d;

- *kennisproject*: een project gericht op het beantwoorden van een of meer kennisvragen over de inzet van een of meer NBS in een living lab, bestaande uit industrieel onderzoek, experimentele ontwikkeling of een combinatie van beide;
- *kennisteam*: een samenwerkingsverband, bedoeld in artikel 1 van het Kaderbesluit, bestaande uit ondernemingen of kennisinstellingen of een combinatie van beide;
- *kennisvraag*: een vraag over de ontwikkeling, het ontwerp of de toepassing van een NBS;
- *landschapstype*: de landschapstypen laagveengebied, verziltende kustgebieden, hoge zandgronden, bebouwd gebied of kust en rivieren;
- *living lab*: een fysiek gebied waarbinnen een urgente of complexe ruimtelijke of maatschappelijke opgave speelt waarbij een NBS kan worden ingezet;
- *minister*: Minister van Infrastructuur en Waterstaat;
- *NBS*: nature based solution(s), maatregel of maatregelen die gericht zijn op het beschermen, duurzaam beheren, ontwikkelen en herstellen van natuurlijke en veranderde ecosystemen, en die zo, op een effectieve en dynamische manier, ruimtelijke en maatschappelijke uitdagingen aanpakken ten bate van mens en natuur;
- *NBS-team*: een consortium, bestaande uit in elk geval een of meerdere privaatrechtelijke en publiekrechtelijke rechtspersonen, dat de optie verkent om een NBS in te zetten in een living lab;
- *NL2120*: het kennis- en innovatieprogramma NL2120 dat investeert in onderzoek naar NBS en daarvoor financiering ontvangt van het Nationaal Groeifonds;
- *onderneming*: iedere eenheid, ongeacht haar rechtsvorm of wijze van financiering, die een economische activiteit uitoefent, niet zijnde een publiekrechtelijke rechtspersoon;
- *penvoerder*: de door een kennisteam aangewezen natuurlijk persoon of rechtspersoon die als gemachtigde van het kennisteam optreedt.

Artikel 2 Doel

Deze regeling heeft tot doel onderzoek naar NBS en mogelijke opschaling daarvan te stimuleren door een kennisproject te laten uitvoeren dat betrekking heeft op een landschapstype.

Artikel 3 Subsidiabele activiteiten

De minister kan aan een onderneming, kennisinstelling of kennisteam subsidie verlenen voor het uitvoeren van een kennisproject dat gesteund wordt door een NBS-team.

Artikel 4 Maximaal subsidiebedrag en subsidiabele kosten

1. De subsidie voor een kennisproject bestaande uit industrieel onderzoek bedraagt ten hoogste het percentage van de subsidiabele kosten, genoemd in artikel 25, vijfde lid, onderdeel b, en zesde lid, van de algemene groepsvrijstellingsverordening, tot maximaal 65%.
2. De subsidie voor een kennisproject bestaande uit experimentele ontwikkeling bedraagt ten hoogste het percentage van de subsidiabele kosten, genoemd in artikel 25, vijfde lid, onderdeel c, en zesde lid, van de algemene groepsvrijstellingsverordening, tot maximaal 65%.
3. De subsidie voor een kennisproject bestaande uit een combinatie van industrieel onderzoek en experimentele ontwikkeling bedraagt maximaal 65% van de subsidiabele kosten.
4. De subsidie voor een kennisproject bedraagt maximaal € 500.000,-.
5. Voor subsidie voor een kennisproject komen de kosten in aanmerking, bedoeld in artikel 25, derde lid, van de algemene groepsvrijstellingsverordening.
6. Indien voor de berekening van de subsidiabele kosten uurtarieven worden gehanteerd, wordt gebruik gemaakt van:

- a. een berekening op basis van de integrale kostensystematiek, bedoeld in artikel 7, tweede lid, onderdeel a, van het Kaderbesluit;
- b. een berekening op basis van kosten per kostendrager vermeerderd met een forfaitaire opslag van 50% voor indirecte kosten, als bedoeld in artikel 7, tweede lid, onderdeel b, van het Kaderbesluit; of
- c. een berekening op basis van een forfaitair uurtarief van € 80,-.

Artikel 5 Indienen van aanvraag

1. Een onderneming, kennisinstelling of, in het geval van een kennisteam, de penvoerder kan een aanvraag indienen bij de minister met gebruikmaking van een daartoe door de minister digitaal beschikbaar gesteld formulier.
2. Een aanvraag voor de eerste aanvraagronde kan worden ingediend van 15 september 2026, 09.00 uur tot en met 17 december 2026, 17.00 uur.
3. De minister stelt de aanvraagperiode voor de tweede aanvraagronde vast en maakt dit bekend in de Staatscourant voor aanvang van die aanvraagperiode.
4. Onverminderd de gegevens en bescheiden, bedoeld in artikel 10, vierde lid, en artikel 26 van het Kaderbesluit, gaat de aanvraag in elk geval vergezeld van:
 - a. een vermelding of het kennisproject industrieel onderzoek, experimentele ontwikkeling of een combinatie van beide betreft;
 - b. een beschrijving van de onderneming die, de kennisinstelling die of het kennisteam dat het kennisproject gaat uitvoeren;
 - c. een beschrijving van het kennisproject en het living lab waarop het kennisproject betrekking heeft;
 - d. een beschrijving van de locatie en het landschapstype waarop het living lab betrekking heeft;
 - e. een beschrijving van de wijze waarop het kennisproject bijdraagt aan de opbouw van relevante kennis of ervaring over NBS;
 - f. een beschrijving van de kans dat de NBS waarop het kennisproject betrekking heeft toegepast wordt in een living lab;
 - g. een gespecificeerde begroting, waaruit ten minste blijkt:
 - i. hoe hoog de kosten van het kennisproject zijn; en
 - ii. dat de kosten van het kennisproject marktconform zijn.
 - h. een bewijs van steunbetuiging van een NBS-team voor het indienen van de subsidieaanvraag; en
 - i. een verklaring dat de aanvrager geen onderneming in moeilijkheden is als bedoeld in artikel 2, onderdeel 18, van de algemene groepsvrijstellingsverordening, inclusief een ingevuld beslisschema.

Artikel 6 Plafond en wijze van verdelen

1. Het subsidieplafond bedraagt € 3 miljoen en bestaat uit:
 - a. € 2 miljoen voor de eerste aanvraagronde, bedoeld in artikel 5, tweede lid; en
 - b. € 1 miljoen voor de tweede aanvraagronde, bedoeld in artikel 5, derde lid.
2. Het beschikbare subsidiebedrag wordt verdeeld op volgorde van binnenkomst van de aanvragen.
3. Indien na afloop van de eerste aanvraagronde de daarvoor beschikbare middelen niet zijn uitgeput, wordt het resterende bedrag toegevoegd aan het plafond voor de tweede aanvraagronde.
4. Een subsidie ten laste van een begroting die nog niet is vastgesteld of goedgekeurd, wordt verleend onder de voorwaarde dat voldoende middelen op de begroting beschikbaar zullen worden gesteld.

Artikel 7 Afwijzing aanvraag

1. Onverminderd de in artikelen 11 en 12 van het Kaderbesluit vermelde afwijzingsgronden, beslist de minister afwijzend op een aanvraag indien:
 - a. de te verlenen subsidie minder bedraagt dan € 150.000;
 - b. er voor hetzelfde kennisproject al een aanvraag is toegekend;
 - c. de aanvraag ziet op een kennisproject met betrekking tot een ander landschapstype dan bedoeld in artikel 1;
 - d. de aanvraag ziet op een kennisproject met betrekking tot een landschapstype waarvoor al twee aanvragen zijn toegekend in dezelfde aanvraagronde;

- e. de onderneming, kennisinstelling of het kennisteam over onvoldoende kennis of ervaring beschikt om het kennisproject uit te kunnen voeren;
 - f. de aanvraag van onvoldoende kwaliteit is, onder meer wat betreft de planning en aanpak van het kennisproject;
 - g. het kennisproject onvoldoende bijdraagt aan de opbouw van relevante kennis of ervaring over NBS;
 - h. de kans klein is dat de NBS waarop het kennisproject betrekking heeft toegepast zal worden in een living lab;
 - i. sprake is van ongeoorloofde cumulatie van steun als bedoeld in artikel 8 van de algemene groepsvrijstellingsverordening;
 - j. sprake is van een onderneming in moeilijkheden als bedoeld in artikel 2, onderdeel 18, van de algemene groepsvrijstellingsverordening; of
 - k. de werkzaamheden aan het project reeds zijn aangevangen voordat de aanvraag voor de subsidie van dat kennisproject is ingediend.
2. Voor de toepassing van het eerste lid, onderdeel d, is de volgorde van binnenkomst van de aanvragen bepalend. Op de dag dat meer dan twee aanvragen voor een kennisproject met betrekking tot hetzelfde landschapstype worden ingediend, bepaalt de minister de onderlinge afhandelvolgorde van die aanvragen door middel van loting.

Artikel 8 Verplichtingen van de ontvanger

1. Onverminderd het bepaalde in de hoofdstukken 8 en 10 van het Kaderbesluit, is de ontvanger verplicht:
- a. jaarlijks verslag aan de minister uit te brengen over de voortgang van het kennisproject;
 - b. binnen drie maanden na verlening van de subsidie met het kennisproject te starten;
 - c. binnen twee jaar na start het kennisproject af te ronden;
 - d. openbare presentaties, publicaties en andere communicatie-uitingen van of mede van de ontvanger over het kennisproject te voorzien van de vermelding dat het kennisproject wordt uitgevoerd in het kader van het kennis- en innovatieprogramma NL2120, met subsidie van het Nationaal Groeifonds; en
 - e. onverwijld mededeling te doen aan de minister zodra aannemelijk is dat:
 - i. het kennisproject niet, niet tijdig of niet geheel zal worden uitgevoerd, of;
 - ii. niet, niet tijdig of niet geheel aan het bepaalde in dit artikel zal worden voldaan.
2. Het verslag, genoemd in het eerste lid, onderdeel a, wordt opgesteld met een door de minister digitaal beschikbaar gesteld model en geeft in ieder geval:
- a. inzicht in de voortgang van het kennisproject;
 - b. een beschrijving van de gerealiseerde activiteiten.
3. Als de ontvanger een kennisteam is, wordt binnen zes maanden na verlening van de subsidie een overeenkomst verstrekt waarin de samenwerking tussen de deelnemers in het kennisteam is geregeld.

Artikel 9 Voorschot

1. De minister verleent een voorschot van 90%.
2. Het voorschot wordt als volgt uitbetaald:
- a. 20% binnen zes weken na de beschikking tot subsidieverlening en
 - b. 70% lineair verspreid over de looptijd van het kennisproject.

Artikel 10 Evaluatie

De minister publiceert voor 1 juni 2031 een verslag over de doeltreffendheid en de effecten van de subsidie in de praktijk.

Artikel 11 Staatssteun

De subsidie aan ondernemingen bevat staatssteun en wordt gerechtvaardigd door artikel 25, tweede lid, onderdeel b en c, van de algemene groepsvrijstellingsverordening.

Artikel 12 Inwerkingtreding en looptijd

Deze regeling treedt in werking met ingang van 1 juni 2026 en vervalt per 1 juni 2031, met dien verstande dat de regeling van toepassing blijft op subsidies die voor die datum zijn verleend.

Artikel 13 Citeertitel

Deze regeling wordt aangehaald als: Tijdelijke subsidieregeling NBS Living Labs.

DE MINISTER VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT,

ing. R. (Robert) Tieman

TOELICHTING

Algemeen deel

1. Inleiding

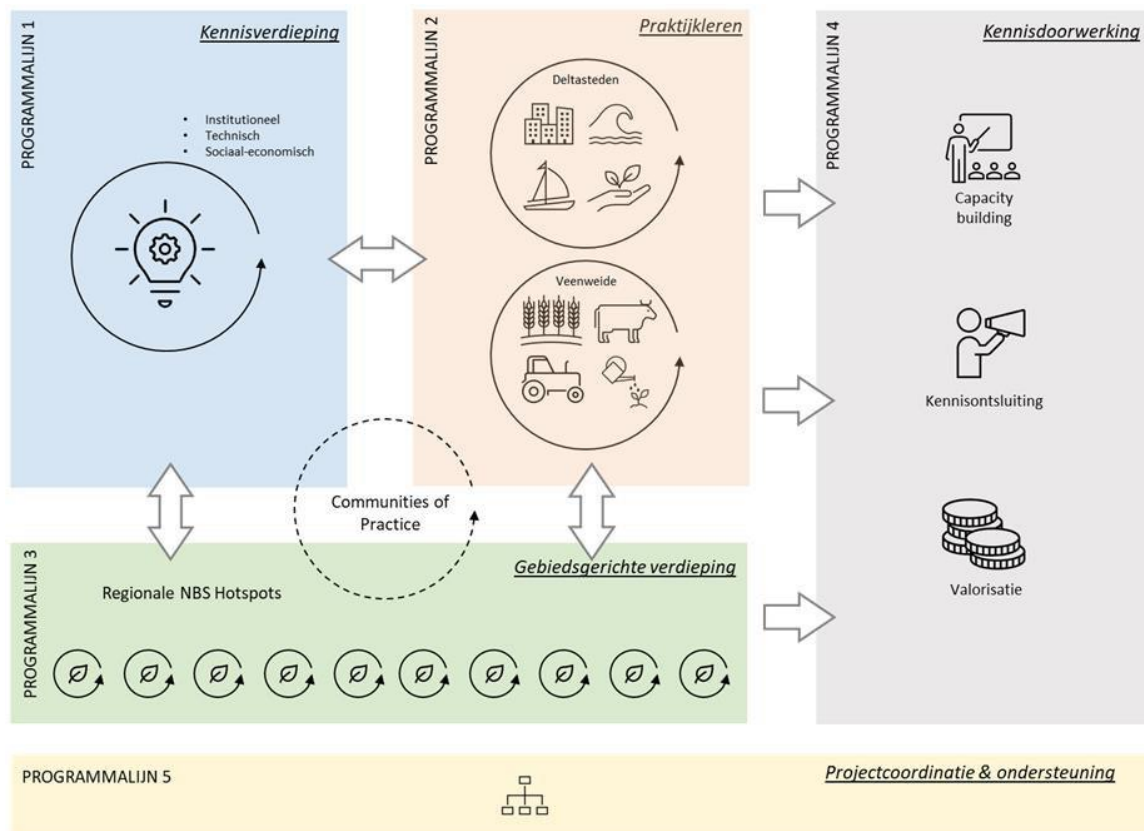
Met het Nationaal Groeifonds (hierna: NGF) investeert het kabinet in projecten die bijdragen aan het duurzame verdienvermogen van Nederland. Het gaat om gerichte investeringen op twee terreinen waar de meeste kansen aanwezig zijn voor structurele en duurzame economische groei, namelijk Kennisontwikkeling en Onderzoek, Ontwikkeling en Innovatie.

Nederland staat voor grote opgaven: de productie groeit minder snel dan voorheen, de bevolking vergrijsst en verschillende transities zorgen voor grote uitdagingen, maar bieden ook talloze kansen. Er moet continu gewerkt worden aan versterking van de economie, zodat Nederland een aantrekkelijk land blijft om in te leven en te ondernemen. Het NGF investeert in projecten die een zo groot mogelijke bijdrage leveren aan het duurzame verdienvermogen van Nederland.

Een van de NGF-programma's is NL2120, het groene verdienvermogen (hierna: NL2120). De ambitie van dit programma is vergroten van het duurzaam verdienvermogen van Nederland door een schaa sprong van nature based solutions (hierna: NBS) te realiseren. NBS zetten de kracht van de natuur in bij het oplossen van diverse klimaat- en milieuproblemen. Hierbij valt te denken aan het tegengaan van bodemdaling, kust- en rivierbodemerrosie, verschraling van landbouwgronden, hitte, droogte, overstromingen, ziektes en plagen. Voorbeelden van NBS zijn 'Ruimte voor de rivier' en de 'Zandmotor'.

NL2120 bouwt in het programma kennis op en valideert deze in de praktijk om effectieve inzet van NBS mogelijk te maken op landschapsschaal. Het programma bestaat uit vijf programmalijnen:

1. Kennisverdieping;
2. Praktijkleren;
3. Gebiedsgerichte verdieping;
4. Kennisdoorwerking;
5. Project coördinatie en ondersteuning.

Figuur 1: schematische weergave NL2120 programmalijnen

Deze regeling is onderdeel van programmalijn 3, werkstroom 7 (regionale NBS hotspots). Regionale NBS hotspots (ook wel 'living labs' genoemd) zijn gebieden waar een urgente of complexe ruimtelijke of maatschappelijke opgave ligt en waar NBS een belangrijk onderdeel van de oplossing kunnen zijn. Het zijn over het algemeen gebieden waar de ambitie om duurzaam en klimaat adaptief te ontwikkelen groot is, maar waar de kennis en het human capital nog mist om implementatie van NBS hoge prioriteit te geven. Er zijn momenteel verschillende gebieden in Nederland waar er grote bereidheid is om NBS toe te passen, maar waar men terughoudend is om de complexiteit van zo'n integrale aanpak aan te gaan. Doel van deze regeling is het onderzoek naar NBS en mogelijke opschaling daarvan te stimuleren door het verlenen van subsidies voor de beantwoording van kennisvragen over de inzet van NBS in die living labs.

2. Achtergrond

NL2120 heeft tot doel om nieuwe kennis en ervaring op te bouwen over NBS die een effectieve bijdrage kunnen leveren aan de wereldwijde uitdagingen op het vlak van klimaatadaptatie, biodiversiteit en milieugebruiksruimte.

Momenteel staan er nog verschillende barrières in de weg aan het opschalen van NBS. Voorbeelden zijn:

- **Gebrek aan fysisch-ecologische kennis:** Er is een gebrek aan kennis en inzicht over de effectiviteit van NBS in de huidige situatie en in toekomstige extremere klimaatscenario's. Dit zorgt ervoor dat beleidsmakers en publieke en private landeigenaren en -beheerders in veel gevallen werken met de 'business as usual'-benadering, omdat ze onvoldoende zekerheid hebben over de werking van NBS in vergelijking met andere oplossingen en over onvoldoende kennis om deze in de praktijk te brengen.
- **Sociaal-economische onderbouwing:** Er is onvoldoende kennis over de kosten en maatschappelijke baten van grootschalige toepassing van NBS. Natuurlijke oplossingen passen nog niet goed in de standaard afwegingskaders voor kosten en baten. Ook zijn de kosten van aanleg en onderhoud niet altijd duidelijk. Om een schaa sprong van de NBS te maken is een sociaal-economische onderbouwing nodig en nieuwe verdienmodellen.

- *Institutionele barrières*: De huidige kennis-, financierings- en institutionele structuren zijn vaak te sectoraal om geïntegreerde NBS-oplossingen te realiseren.
- *Gebrek aan transitiekennis*: Succesvolle transities vereisen een top-down aanpak. Ambities worden geadresseerd in bottom-up gebiedsprocessen om ervoor te zorgen dat de gewenste transitie lokaal draagvlak heeft. Voor het vertalen van nationale ambities naar lokale transities zijn een aantal elementen nodig. Om te beginnen is er een gedeelde langetermijnvisie voor een gebied en zijn de stappen om die visie te realiseren essentieel. Dat vereist een transformatie van de huidige stapsgewijze korte termijnbenadering naar een lange termijnsysteembenadering.

Het programma werkt aan het wegnemen van deze en andere barrières en aan het benutten van kansen voor het opschalen van NBS. De resultaten van het programma moeten het Nederlandse bedrijfsleven (bouw-, engineering- en watersector) in staat stellen om een leidende rol te verwerven in de mondiaal snel groeiende markt voor NBS. Daarnaast dienen de resultaten het voor overheden en grondeigenaren mogelijk te maken om NBS toe te passen als effectieve, toekomstvaste en economisch haalbare oplossingen voor de genoemde uitdagingen. Op deze wijze levert NL2120 een structurele bijdrage aan het Nederlands BBP en biedt het een reële oplossing voor een reeks uitdagingen met hoge maatschappelijke en economische kosten en impact. Dit doet NL2120 via een samenhangende set van maatregelen.

Een van deze maatregelen is het ondersteunen van onderzoek naar NBS en mogelijke opschaling daarvan door het laten uitvoeren van kennisprojecten. Kennisprojecten bestaan uit het beantwoorden van één of meer kennisvragen over de inzet van een NBS in een living lab. Het ophalen van deze kennis kan bijdragen aan gezondheid, biodiversiteit en het voorkomen van klimaatschade. Daarnaast is de regionale kennisverdieping via actieve samenwerking met de living labs een voorwaarde voor het kunnen opschalen van NBS.

3. *Hoofdpijnen van de regeling*

Met deze regeling wordt beoogd om het onderzoek naar NBS en mogelijke opschaling daarvan te stimuleren en wel door het verlenen van subsidies voor de beantwoording van kennisvragen over de inzet van NBS in een living lab.

In hoofdpijnen komt de regeling op het volgende neer:

- op basis van deze regeling kan de minister subsidie verlenen voor het beantwoorden van kennisvragen (kennisproject) over de inzet van NBS in een fysiek gebied.
- De subsidie (max. € 500.000) kan worden ingezet voor onder meer het co-creëren van langetermijnvisies en het ontwerpen en doorrekenen van NBS. De daadwerkelijke uitvoering van de NBS maakt hier geen onderdeel van uit.
- er is een subsidieplafond van € 3 miljoen en er zijn twee aanvraagronden. Voor de eerste aanvraagronde is er € 2 miljoen beschikbaar. Voor de tweede aanvraagronde is minimaal € 1 miljoen beschikbaar. Als na afloop van de eerste aanvraagronde de daarvoor beschikbare middelen niet zijn uitgeput, wordt dit resterende bedrag toegevoegd aan het plafond voor de tweede aanvraagronde.
- de subsidie wordt verleend op volgorde van binnenkomst van de aanvragen.
- een aanvraag kan worden ingediend door een onderneming, een kennisinstelling of een samenwerkingsverband van ondernemingen en/of kennisinstellingen ('kennisteam').
- de aanvrager levert bij de indiening van de aanvraag onder andere informatie aan over het kennisproject, de partijen die het kennisproject zouden uitvoeren, de locatie en het landschapstype waarop het living lab betrekking heeft en hoe het kennisproject bijdraagt aan de doelstelling van deze regeling.
- daarnaast moet de aanvrager bij de aanvraag bewijs aanleveren dat het kennisproject en de indiening van de aanvraag worden gesteund door een 'NBS-team'. Een NBS-team is een consortium van privaatrechtelijke en publiekrechtelijke rechtspersonen dat de optie verkent om een NBS in te zetten in een living lab. De steunbetuiging is om twee redenen van belang. Ten eerste maakt de steunbetuiging duidelijk dat de aangevraagde subsidie gebruikt zal worden voor de beantwoording van kennisvragen die in de praktijk in een bepaald fysiek gebied (living lab) bestaan en het dus niet slechts hypothetische vragen betreft. Ten tweede bewijst de steunbetuiging dat de partijen die betrokken zijn bij dat living lab waarde hechten aan de uitvoering van het kennisproject en dat de uitkomst van het kennisproject van belang kan zijn bij de keuze om een NBS al dan niet in te zetten in het living lab;

- binnen dertien weken na indiening op de aanvraag wordt beslist over de verlening van de subsidie;
- er vindt bevoorschotting plaats van 90%;
- de regeling bevat aanvullende verplichtingen in het kader van het programma NL2120;
- binnen dertien weken na afronding van het kennisproject moet de onderneming, kennisinstelling of het kennisteam dat het kennisproject heeft uitgevoerd een aanvraag tot een beschikking tot subsidie vaststelling indienen.

4. Verhouding tot nationale en internationale regelgeving

Het nationaal bestuursrechtelijk kader voor deze regeling wordt gevormd door de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb), meer specifiek titel 4.1 (Beschikkingen) en titel 4.2 (Subsidies). Daarnaast zijn het Kaderbesluit subsidies I en M (hierna: het Kaderbesluit) en de Europese staatssteunregelgeving van belang voor deze subsidieregeling.

Awb en Kaderbesluit

Op grond van deze regeling wordt subsidie verleend aan een onderneming, een kennisinstelling of een samenwerkingsverband van ondernemingen en/of kennisinstellingen. Uit artikel 4:21, eerste lid van Awb volgt dat titel 4.2 (Subsidies) van die wet van toepassing is op de aanspraak op financiële middelen, door een bestuursorgaan verstrekt, met het oog op bepaalde activiteiten van de aanvrager, anders dan als betaling voor aan het bestuursorgaan geleverde goederen of diensten.

Subsidie wordt slechts verleend op basis van een wettelijk voorschrift dat regelt voor welke activiteiten subsidie kan worden verleend (artikel 4:23 van de Awb). Met deze regeling wordt voldaan aan deze verplichting uit de Awb. Uit artikel 3, eerste lid, onder a, b, d en g, van het Kaderbesluit volgt dat de minister subsidie kan verlenen voor activiteiten die passen in het beleid inzake infrastructuur, milieubeheer, ruimtelijke ordening en water. In het Kaderbesluit zijn onder andere artikelen opgenomen over de subsidiabele kosten (hoofdstuk 3), het indienen van de aanvraag (hoofdstuk 5), afwijzingsgronden van een aanvraag (hoofdstuk 6), verplichtingen voor de subsidieontvanger (hoofdstuk 8) en de subsidie vaststelling (hoofdstuk 10) die relevant zijn voor de subsidieontvanger. Voor de subsidieontvangers is dan ook niet alleen deze regeling, maar ook het Kaderbesluit van belang.

Europeesrechtelijke aspecten

Deze regeling is getoetst op mogelijke staatssteunelementen.

Op basis van deze regeling kan een onderneming, kennisinstelling of kennisteam subsidie aanvragen voor een kennisproject. Een kennisteam is een samenwerkingsverband van ondernemingen en/of kennisinstellingen. De steun wordt door staatsmiddelen bekostigd aangezien de subsidie vanuit het ministerie van IenW wordt verleend. Er is een budget van € 3 miljoen beschikbaar en subsidie kan worden verleend tot een maximum van € 500.000 per project. Ook is er sprake van een selectief voordeel. De steun wordt enkel verstrekt aan ondernemingen, kennisinstellingen of kennisteams ter beantwoording van kennisvragen over de inzet van NBS in een living lab. Tot slot kan worden geoordeeld dat sprake is van beïnvloeding van het handelsverkeer en het verstoren van de concurrentie van de interne markt. Geconstateerd is daarom dat de subsidiabele activiteiten kunnen worden aangemerkt als staatssteun.

In beginsel is staatssteun strijdig met de interne markt. Om deze strijdigheid op te heffen wordt daarom in deze subsidieregeling gebruik gemaakt van de algemene groepsvrijstellingsverordening²¹ (AGVV), meer in het bijzonder van artikel 25 (steun voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie), voor kennisprojecten bestaande uit industrieel onderzoek of experimentele ontwikkeling. De toepassing van dit artikel van de AGVV betekent dat indien aan de in het artikel opgenomen voorwaarden uit de AGVV voldaan wordt, de staatssteun verenigbaar kan worden beschouwd met de interne markt. De subsidieaanvragen zullen mede worden

¹ Verordening (EU) nr. 651/2014 van de Commissie van 17 juni 2014 waarbij bepaalde categorieën steun op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag met de interne markt verenigbaar worden verklaard.

beoordeeld aan de hand van de voorwaarden die voor de betreffende vrijstellingen gelden. In deze regeling is daarom rekening gehouden met de door de AGVV gestelde eisen. De maximale steunintensiteit en het maximale steunbedrag dat in deze regeling wordt aangehouden blijft onder de maxima die zijn toegestaan in artikel 25 AGVV.

Ook gelden de algemene eisen van de AGVV voor de toepassing van deze regeling. Deze algemene eisen betreffen onder andere de voorwaarde dat de Europese Commissie door middel van een kennisgeving geïnformeerd wordt over de toepassing van de AGVV. Deze kennisgevingsplicht geldt ook indien subsidieplafonds verhoogd worden, of de regeling anderszins inhoudelijk wordt veranderd. Indien er sprake is van een individuele steunverlening van meer dan € 100.000 zullen bovendien de gegevens van die steun openbaar gepubliceerd worden, conform artikel 9 van de AGVV.

5. Financiële gevolgen Rijksoverheid

De subsidie is onderdeel van het Nationaal Groeifonds en de nodige middelen zijn beschikbaar voor NL2120. Het totaal gereserveerde bedrag voor het subsidiëren van kennisprojecten bedraagt € 3 miljoen.

6. Uitvoering, toezicht en handhaving

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) voert de regeling namens de minister uit en houdt toezicht op een correcte uitvoering van de kennisprojecten. Ter uitvoering van de regeling zullen subsidieaanvragen beoordeeld worden en verleningsbeschikkingen en vaststellingsbeschikkingen opgesteld worden. Daarnaast worden de voortgangsverslagen jaarlijks beoordeeld.

De minister is bevoegd handhavend op te treden als de ontvanger niet voldoet aan de aan de subsidie verbonden verplichtingen. Terugvordering kan plaatsvinden tot vijf jaren na de vaststelling van de subsidie (artikel 4:57, vierde lid, van de Algemene wet bestuursrecht).

7. Advies en consultatie

Het besluit is in januari 2026 ter advisering aangeboden aan het Adviescollege toetsing regeldruk (ATR). De ATR heeft het dossier niet geselecteerd voor een formeel advies, omdat het geen omvangrijke gevolgen voor de regeldruk heeft.

Ook is het besluit van [PM] tot en met [PM] geconsulteerd via internetconsultatie.nl.

8. Toetsing regeldruk

De regeling heeft gevolgen voor de regeldruk voor ondernemingen, kennisinstellingen en kennisteams (samenwerkingsverband van ondernemingen en/of kennisinstellingen) die een subsidie willen ontvangen voor het uitvoeren van een kennisproject.

Daarbij gaat het om:

- het voeren van een adviesgesprek (optioneel), waarin met vertegenwoordigers van het programma NL2120 wordt verkend of het voorstel voor de subsidieaanvraag kansrijk is (fase 0 – 5 uur);
- het voorbereiden en indienen van een subsidieaanvraag (fase 1 – 80 uur);
- het jaarlijks verslag uitbrengen over de voortgang van het kennisproject (fase 2 – 20 uur);
- het voorbereiden en indienen van een aanvraag tot een beschikking tot subsidievaststelling (fase 3 – 20 uur);
- het op verzoek van de minister meewerken aan een evaluatieonderzoek (fase 4 – 10 uur).

Er worden circa 15 subsidieaanvragen verwacht.

De regeldruk wordt bepaald aan de hand van bovenstaande fasen. Het voeren van een adviesgesprek met vertegenwoordigers van het programma NL2120 (fase 0) is niet verplicht, maar heeft als voordeel dat de potentiële aanvrager op basis daarvan nauwkeuriger kan inschatten of

het voorstel kansrijk is. Indien de uitkomst van het gesprek is dat het voorstel weinig kansrijk is, kan dat aanleiding geven om af te zien van indiening van een aanvraag. Hierdoor kan de regeldruk afnemen.

De gemiddelde tijdsbesteding per aanvraag wordt ingeschat op 85 uur, inclusief adviesgesprek. Dit is gebaseerd op ervaringscijfers van RVO. Uitgangspunt is een uurtarief van € 60,-. Dit resulteert in een regeldruk (administratieve kosten) voor de aanvraagfase van ongeveer € 5.100,-. Daar komen nog 50 uur bij als de minister de aanvraag honoreert. Dit heeft ermee te maken dat de ontvanger een verslag moet uitbrengen over de voortgang van het kennisproject (jaar 1), na afronding van het kennisproject een aanvraag moet voorbereiden en indienen voor de vaststelling van de subsidie en ook kan worden verzocht om mee te werken aan een evaluatieonderzoek. Dit resulteert in een regeldruk (administratieve kosten) voor de uitvoeringsfase van het project van ongeveer € 3.000,-. De inschatting is dat 8 aanvragen worden gehonoreerd. Daarmee bedraagt de verwachte regeldruk 3,35% ($15 \times € 5.100,-$) + ($8 \times € 3.000,-$) / € 3 miljoen totaal subsidiebudget.

9. Inwerkingtreding

Op grond van het kabinetsbeleid inzake vaste verandermomenten treden ministeriële regelingen in werking met ingang van 1 januari, 1 april, 1 juli of 1 oktober. Uitgangspunt daarbij is dat de bekendmaking uiterlijk twee maanden voor inwerkingtreding geschiedt.

Deze regel treedt in werking op 1 juni 2026. Hiermee wordt afgeweken van de vaste verandermomenten en er wordt ook een kortere termijn tussen publicatie en inwerkingtreding aangehouden. Dit voorkomt aanmerkelijke ongewenste private en publieke nadelen en is daarmee in overeenstemming met aanwijzing 4.17, vijfde lid, onder a, van de Aanwijzingen voor de regelgeving. De kennisprojecten die onder deze regeling uitgevoerd worden zijn onderdeel van het NGF-programma NL2120. Dit programma heeft een looptijd van tien jaar. Om de effectiviteit van het programma te borgen, is van belang dat tijdig wordt begonnen met de uitvoering van de kennisprojecten.

Deze regeling vervalt met ingang van 1 juni 2031, maar blijft van toepassing op subsidies die voor deze datum zijn verleend.

Artikelsgewijs deel

Artikel 1 Begripsbepalingen

kennisinstelling: In onderdelen a tot en met e zijn de verschillende soorten instellingen, onderzoeksorganisaties en rechtspersonen gedefinieerd die onder het begrip 'kennisinstelling' als bedoeld in deze regeling vallen. Dit zijn onder andere de bekostigde instellingen voor hoger onderwijs (onder a) en de zogenoemde TO2-instituten (onder b).

kennisteam: Een kennisteam is een samenwerkingsverband, bestaande uit ondernemingen of kennisinstellingen of een combinatie van beide. Het is niet vereist dat deze partijen in Nederland gevestigd zijn. Dit samenwerkingsverband kan een kennisproject uitvoeren.

kennisproject: een kennisproject is een project gericht op het beantwoorden van een of meer kennisvragen over de inzet van een NBS in een living lab. Die vragen kunnen gaan over de potentiële inzet van een NBS in een living lab maar kunnen ook betrekking hebben op een al ingezette NBS. In dat laatste geval heeft het project tot doel om kennis te vergaren over de toegepaste NBS met het oog op inzet van die NBS in een of meer andere living labs.

Een kennisproject kan bestaan uit industrieel onderzoek, experimentele ontwikkeling of een combinatie van beide. Een project dat niet onder een of meer van deze steuncategorieën valt is geen kennisproject als bedoeld in deze regeling. Dit betekent dat de minister op basis van deze regeling geen subsidie kan verlenen voor een dergelijk project. Aan de keuze om in deze regeling de steuncategorieën industrieel onderzoek en experimentele ontwikkeling (of een combinatie van beide) op te nemen ligt ten grondslag dat slechts voor een beperkt aantal projecten budget is en de inschatting is dat er genoeg kennisprojecten van voldoende kwaliteit onder voornoemde steuncategorieën zullen vallen. Het opnemen van andere steuncategorieën is dan ook niet nodig en zou uitvoering van de regeling complexer maken. Daarom is daarvan afgezien.

kennisvraag: Een kennisvraag is een vraag over de ontwikkeling, het ontwerp of de toepassing van een NBS. Het kan om kennis op verschillende soorten thema's gaan; van fysisch-ecologische kennis (zoals het aantonen van de werking en de effectiviteit van de NBS in het living lab) tot sociaaleconomische kennis (over bijvoorbeeld de kosten en baten van de NBS in het living lab) en van institutionele kennis (zoals de bijdrage van de NBS in het living lab aan het wegnemen van institutionele barrières) tot kennisintegratie en valorisatie (over bijvoorbeeld de bijdrage van de NBS in het living lab aan het vergroten van de toegankelijkheid en toepasbaarheid van NBS).

NBS-team: Een NBS-team is een consortium dat de optie verkent om een NBS in te zetten in een living lab. Dit consortium bestaat uit minstens één privaatrechtelijke en één publiekrechtelijke rechtspersoon. De insteek is dat aan dit team verschillende stakeholders deelnemen die betrokken zijn bij het living lab. Voorbeelden zijn de ondernemingen en/of kennisinstellingen die het kennisproject uitvoeren, de eigenaar van gronden in het living lab en de overheid of overheden die onderzoeken welke opties er zijn om de opgave op te lossen die in het living lab speelt. Het is niet vereist dat deze rechtspersonen in Nederland gevestigd zijn. Daarnaast kunnen partijen die geen rechtspersoonlijkheid hebben deel uitmaken van dit team. Te denken valt aan belangengroepen.

Vereist is dat minimaal één publiekrechtelijke rechtspersoon (zoals een gemeente of provincie) in het NBS-team zit. Dit toont namelijk aan dat er bestuurlijk commitment is bij het ophalen van kennis over de inzet van de NBS in het living lab. Dit is wenselijk; zonder bestuurlijk commitment van de overheid op wiens grondgebied het living lab zich bevindt, is de kans groot dat de resultaten van het kennisproject niet meegenomen worden bij bestuurlijke besluitvorming over de betreffende ruimtelijke of maatschappelijke opgave. In dat geval draagt het kennisproject onvoldoende bij aan het NGF-programma NL2120.

Artikel 2 Doel

Deze regeling heeft tot doel om het onderzoek naar NBS en opschaling daarvan te stimuleren door het verlenen van subsidies voor het uitvoeren van kennisprojecten in een living lab. Daarbij is van belang dat het kennisproject past binnen het programma NL2120 en betrekking heeft op een of meer van de vijf landschapstypen als bedoeld in artikel 1. Het betreft landschapstypen die nationaal en internationaal veel voorkomen.

Artikel 4 Maximaal subsidiebedrag en subsidiabele kosten

Het maximale subsidiebedrag, het maximale steunpercentage en de kosten die voor subsidie in aanmerking komen hangen af van het kennisproject waarvoor een aanvraag wordt ingediend.

Een kennisproject bestaat uit industrieel onderzoek en/of experimentele ontwikkeling. In artikel 25, derde lid, AGVV staat welke kosten bij deze soorten projecten voor subsidie in aanmerking komen. Op grond van artikel 25, vijfde lid, AGVV kan de subsidie bij industrieel onderzoek in beginsel maximaal 50% van de kosten van het kennisproject bedragen. Bij experimentele ontwikkeling is dit in beginsel maximaal 25%. Op basis van artikel 25, zesde lid, AGVV kan onder voorwaarden dit steunpercentage worden verhoogd tot maximaal 80%.

Ongeacht wat voor soort kennisproject het betreft, zal de minister maximaal 65% van het kennisproject subsidiëren. Dit maximale steunpercentage is overgenomen uit het projectvoorstel voor het programma NL2120.

Artikel 5 Indienen van aanvraag

Als sprake is van een samenwerkingsverband (kennisteam), wijst het samenwerkingsverband op grond van artikel 26, eerste lid, onderdeel a, van het Kaderbesluit een persoon aan die namens het samenwerkingsverband de aanvraag doet.

Er zijn twee aanvraagronden. Om in aanmerking te komen voor een subsidie voor de eerste aanvraagronde kan de aanvraag worden gedaan vanaf 15 september 2026 tot en met 17 december 2026.

De aanvraag wordt ingediend bij de minister. Hiervoor moet gebruik worden gemaakt van het door de minister digitaal beschikbaar gestelde aanvraagformulier. Deze kan worden gevonden op de website van RVO. De minister is bevoegd om het aanvraagformulier tussen de eerste en tweede aanvraagronde te wijzigen. Dit is van belang, omdat bij de aanvraag aangegeven moet worden in

hoeverre het kennisproject bijdraagt aan de opbouw van relevante kennis of ervaring over NBS. Ter ondersteuning van de aanvrager, geeft de minister in het aanvraagformulier voorbeelden van relevante kennisvragen. Deze voorbeelden zijn afgestemd met vertegenwoordigers van het overkoepelende programma NL2120. Het antwoord op de vraag in hoeverre een kennisproject van toegevoegde waarde is kan gedurende de looptijd van deze regeling veranderen. Door de tijd heen kunnen bepaalde kennisvragen relevanter worden en andere minder relevant, bijvoorbeeld omdat die vragen al beantwoord zijn. Het is wenselijk dat de minister bij de beoordeling van een aanvraag betreft of met het kennisproject een actuele kennisvraag beantwoord wordt of dat beantwoording van die kennisvraag niet langer meerwaarde biedt. Daarom is het nuttig dat de minister de voorbeelden in het aanvraagformulier kan aanpassen als daar veranderingen in optreden. Dit is ook van belang voor de aanvrager, zodat hij een goed beeld heeft van de kennisvragen die de minister van toegevoegde waarde acht voor NL2120. Daarnaast kunnen eventuele onduidelijkheden in het formulier verbeterd worden.

In dit artikel zijn ook de gegevens en bescheiden opgenomen die bij de aanvraag ingediend moeten worden. Dit geldt naast de gegevens en bescheiden die op grond van artikel 10, vierde lid, en artikel 26 van het Kaderbesluit ingediend moeten worden.

Artikel 6 Plafond en wijze van verdelen

Het subsidieplafond voor deze regeling bedraagt in totaal € 3 miljoen.

Een subsidie heeft maximaal een waarde van € 500.000. De gedachte hierachter is dat het wenselijk is dat met de kennisprojecten brede kennis wordt opgedaan over de inzet van NBS in verschillende living labs en landschapstypen. Daarvoor is het nodig dat niet voor één maar voor meerdere kennisprojecten subsidies worden verleend.

Er is gekozen voor een verdeelsystematiek op basis van volgorde van binnenkomst van de aanvragen (die eerst komt, eerst maalt). Hier zijn verschillende redenen voor. Dit proces is eenvoudiger en sneller dan een verdeling op volgorde van rangschikking (tender). Een tender is relatief complex en duur om te organiseren. Daar komt bij dat in deze regeling wordt uitgegaan van een openstellingsperiode van drie maanden om potentiële aanvragers voldoende tijd te geven een aanvraag in te dienen. Bij een tender kunnen de aanvragen pas worden beoordeeld na de sluitingsdatum van de aanvraagperiode. Bij een verdeling op volgorde van binnenkomst hoeft de minister de sluitingsdatum niet af te wachten. Dit heeft als voordeel dat kennisprojecten sneller van start kunnen gaan dan bij een tender het geval zou zijn.

Om bovenstaande redenen is gekozen voor een verdeelsystematiek op basis van volgorde van binnenkomst. Bij deze verdeelsystematiek geldt de datum waarop een volledige subsidieaanvraag is ingediend als datum van binnenkomst. Dit is geregeld in artikel 8, derde lid, onder a, van het Kaderbesluit. In het geval het subsidieplafond wordt bereikt op een dag waarop meerdere volledige subsidieaanvragen worden ingediend, voorziet artikel 8, derde lid, onderdeel b, van het Kaderbesluit erin dat een afhandelvolgorde wordt vastgesteld door middel van een loting.

De gegevens die de aanvrager van de subsidie dient te overleggen sluiten aan bij de afwijzingsgronden. In het aanvraagformulier is concreet aangegeven welke gegevens de aanvrager dient te overleggen.

Artikel 7 Afwijzing aanvraag

Eerste lid

Onverminderd de algemene afwijzingsgronden uit de Awb en artikelen 11 en 12 van het Kaderbesluit, zijn in het eerste lid afwijzingsgronden opgenomen. Er is bepaald dat als een van deze gronden aan de orde is, de minister afwijzend beslist op de aanvraag.

Onderdeel b

Een grond voor afwijzing is als voor het hetzelfde kennisproject al een aanvraag is toegekend. Daarvan is in elk geval sprake als al een aanvraag bij de minister is binnengekomen voor een inhoudelijk identiek kennisproject.

Onderdeel d

Het is wenselijk dat de verdeling van de subsidiegelden niet te eenzijdig is, maar dat er enige mate van spreiding is over de verschillende landschapstypen. Daarom is ervoor gekozen om een aanvraag af te wijzen als die betrekking heeft op een landschapstype waarvoor in dezelfde aanvraagronde al twee aanvragen zijn toegekend.

Onderdeel e

De minister wijst een aanvraag af als de aanvrager over onvoldoende kennis of ervaring beschikt om het kennisproject uit te kunnen voeren. In het aanvraagformulier zal de minister concreet aangeven welke gegevens de aanvrager in dit kader dient te overleggen. Daarbij valt te denken aan het aanleveren van een lijst met relevante projecten die de aanvrager heeft uitgevoerd en de cv's van de personen die het kennisproject zullen uitvoeren en/of begeleiden. Een voorbeeld van een geval waarin de minister de aanvraag zal afwijzen is wanneer het kennisproject zeer technisch van aard is en de uitvoering daarvan specifieke kennis vergt (bijv. fysisch-ecologische kennis) maar de aanvrager niet kan aantonen dat hij over ervaring of kennis op dat vlak beschikt.

Onderdeel f

Een andere grond voor afwijzing is aan de orde als een aanvraag van onvoldoende kwaliteit is. Daarvan is onder andere sprake als het kennisproject niet SMART is (specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden), het kennisproject geen logische opbouw heeft of wanneer de aangeleverde tijdplanning niet realistisch is gelet op de omvang van het kennisproject.

Onderdeel g

Het is wenselijk dat een kennisproject bijdraagt aan de opbouw van relevante kennis of ervaring over NBS. Daarom is ervoor gekozen om een aanvraag af te wijzen als een kennisproject onvoldoende hieraan bijdraagt. Zoals in de toelichting bij artikel 5 is aangegeven, geeft de minister in het aanvraagformulier voorbeelden van relevante kennisvragen. Daarbij valt met name te denken aan vragen over fysisch-ecologische effectiviteit en impact, socio-economische aspecten, institutionele kansen en belemmeringen en implementatie en schaalbaarheid van een of meer NBS. Een voorbeeld van een geval waarin het kennisproject niet bijdraagt aan relevante kennis, is als de kennisvraag op basis van kwalitatief goed onderzoek al beantwoord is.

Onderdeel h

Bij de aanvraag moet de aanvrager toelichten wat de kans is dat de NBS waarop het kennisproject betrekking heeft, toegepast wordt in een living lab. Want hoewel het primaire doel is om kennis op te halen, is het van belang dat het kennisproject potentieel kan leiden tot de inzet van de NBS in een living lab. Is de NBS al in een living lab ingezet, dan is van belang dat het kennisproject potentieel kan leiden tot de inzet van de NBS in een ander living lab. Als bij voorbaat duidelijk is dat de kans klein is dat de NBS in een living lab zal worden ingezet, geeft dit reden om de aanvraag af te wijzen. In het aanvraagformulier geeft de minister voorbeelden van hoe de aanvrager aan kan tonen dat er voldoende kans is dat de NBS zal worden ingezet in een living lab. Dit kan bijvoorbeeld door te wijzen op een ruimtelijk plan of beleidsstuk van een gemeente of provincie waarin die de optie verkent om een NBS in te zetten en/of daarvoor budget reserveert.

Artikel 8 Verplichtingen ontvanger

In dit artikel zijn de verplichtingen van de ontvanger opgenomen.

Om het doel als bedoeld in artikel 2 binnen de looptijd van de regeling te halen is het van belang dat de subsidieontvanger niet te lang wacht met de uitvoering van het kennisproject. Daarom voorziet het eerste lid erin dat subsidieontvanger binnen drie maanden na verlening van de subsidie moet starten met de uitvoering van het kennisproject.

Verder is de subsidieontvanger gedurende de uitvoering van het kennisproject verplicht om verslag uit te brengen over de voortgang. De subsidieontvanger moet dit jaarlijks doen; het eerste verslag over de twaalf maanden na de startdatum van het kennisproject en vervolgens elke twaalf maanden na het vorige verslag. De subsidieontvanger doet dit met een voortgangsverslag. Hiervoor stelt de minister een modelverslag beschikbaar. Dit model kan worden gevonden op de website van RVO. De subsidieontvanger dient dit verslag in bij de minister.

Artikel 9 Voorschot

In dit artikel is de wijze van bevoorschotten geregeld. De minister verleent bij het besluit tot subsidieverlening een voorschot van 90%. 20% van dit voorschot wordt betaald binnen zes weken na de beschikking tot subsidieverlening en de betaling van de overige 70% wordt lineair verspreid over de looptijd van het kennisproject. Na vaststelling van de subsidie zal de resterende 10% worden betaald, indien aan de subsidieverplichtingen is voldaan.

Artikel 10 Evaluatie

Op grond van artikel 4:24 Awb moet de minister ten minste eenmaal in de vijf jaren een verslag publiceren over de doeltreffendheid en de effecten van de subsidie in de praktijk. Voor de duidelijkheid is die verplichting in deze regeling opgenomen.

Artikel 11 Staatssteun

Voor een toelichting op dit artikel wordt verwezen naar paragraaf 4 van het algemeen deel van de toelichting.

Artikel 12 Inwerkingtreding en looptijd

Voor een toelichting op dit artikel wordt verwezen naar paragraaf 9 van het algemeen deel van deze toelichting.